

**Prof. PaedDr. Ivan Čillík, CSc., Katedra telesnej výchovy a športu, Filozofická fakulta,
Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici**

Posudok monografie

Autor: PhDr. Aleš Kaplan, PhD., MBA

Názov: Pohybová neúspešnosť u žiaku mladšieho školného veku

PhDr. Aleš Kaplan, PhD., MBA predložil na posúdenie habilitačnú prácu vo forme monografie, čo príslušná vyhlášky pripúšťa. Monografia má klasickú štruktúru. Práca má logické usporiadanie a je rozdelená v súlade so zameraním jednotlivých kapitol. Práca si za cieľ kladie prispieť k pomerne málo riešenej problematike a to žiakov, ktorí nie sú úspešní v telesnej výchove a v športe. Autor rieši problematiku v širokom kontexte, v konečnom dôsledku sú základom riešenia dva výskumy, realizované s časovým odstupom na základných školách.

Práca rieši aktuálnu problematiku, žiakov, ktorí sú pohybovo neúspešní. V posledných rokoch pribudlo takýchto detí a tendencia rastu ich počtu sa dá predpokladať, preto práce, ktoré riešia uvedenú problematiku, môžu byť prínosné. Problematika pohybovo neúspešných žiakov je pomerne nový problém, ktorý je v didaktike telesnej výchovy aktuálny jednak z pohľadu obsahu vyučovania ale aj z hľadiska sociálnych väzieb a osobnostného rastu samotných detí. Na pohybovú úspešnosť, resp. neúspešnosť, má vplyv veľké množstvo faktorov, ktoré ju ovplyvňujú. Východiskom monografie je však vytváranie kladného vzťahu k pohybovým aktivitám. Takéto práce by mali pomôcť pedagogickým pracovníkom k racionálnemu riadeniu telovýchovného procesu. Z hľadiska didaktiky telesnej výchovy a didaktiky športu je potrebné odhaľovať predpoklady detí pre pohybový vývin v pozitívnom aj negatívnom smere. Autor realizoval výskum na školách vo veľkom a malom meste, v prirodzených podmienkach.

Monografia má 422 strán textu, vrátane obrázkov a tabuliek. Spolu s prílohami má 521 strán. Autor v teoretickom rozbere analyzuje sledovanú problematiku najprv zo širšieho pohľadu kvality života, pohybovej úrovne, potreby pohybovej aktivity detí a charakteristiky vybraných vekových období. Pravidelnú pohybovú aktivitu v primeranom rozsahu považuje za rozhodujúcu v ďalšom vývine dieťaťa. Analyzuje školskú telesnú výchovu a mimoškolské pohybové aktivity ako základ pre ďalšiu celoživotnú pohybovú činnosť. Sleduje hlavne negatívne dôsledky obmedzeného množstva pohybových aktivít detí v súčasnosti. Kľúčovou v teoretickom rozbere sú kapitoly o pohybovo neúspešných žiakoch a rôznych aspektoch, ktoré súvisia s danou problematikou. Východiskom pre ďalšie kapitoly je náčrt pohybovej neúspešnosti žiakov, identifikácia príčin pohybovej neúspešnosti. Šírka záberu, dĺžka teoretického rozboru a množstvo využitej literatúry naznačujú autorovu hĺbku poznatkov a celkovo dobrý prehľad v sledovanej problematike. Teoretický rozbor vychádza zo zamerania práce ale je príliš rozsiahly, má vyše 170 strán. Teoretické východiská vyústili do zamerania práce a otázok, ktoré autor v práci riešil.

Cieľ obsahovo vyplýva s názvu práce. Mohol byť jednoznačnejšie stanovený. Čiastkové ciele sa prelínajú s úlohami. Konštrukcia výskumného šetrenia je čiastočným opakovaním cieľa a úloh. Vedecké otázky sú primerané, hypotézy sa dajú verifikovať.

Skúmané súbory sú dostatočne konkrétne priblížené. V práci podrobne charakterizoval podmienky školy, hlavne z pohľadu telesnej výchovy a mimoškolských pohybových aktivít. Autor k výskumu využil dostatočne veľké súbory. V tab. 37 a 41 mali byť aj ďalšie charakteristiky, napr. min., max. Výskum bol realizovaný v 4 fázach, ktoré slúžili na získavanie výsledkov. V prvej fáze boli sledované vyučovacie hodiny a názory učiteľov. V druhej fáze bolo stanovené kritérium pohybovo neúspešných žiakov – podpriemerná výkonnosť vo viac ako 4 motorických testoch zo 6 absolvovaných. Treba zvýrazniť, na základe čoho bolo stanovené uvedené kritérium. Dotazníkom boli zisťované rôzne údaje o mimoškolských pohybových aktivitách o sledovaných deťoch a ďalším dotazníkom boli zisťované postoje detí k pohybovým aktivitám. Autor podrobne približuje realizáciu výskumu vo všetkých 4 fázach. Metodika a výsledky mali byť v inej kapitole ako cieľ, úlohy, hypotézy.

Výsledky sú vhodne rozčlenené do jednotlivých podkapitol, vychádzajúc z úloh a zamerania práce. Autor analyzuje žiakov z pohľadu viacerých faktorov, ktoré môžu vplyvať na ich pohybovú neúspešnosť. Vo výsledkovej časti sa vyskytujú úvahy, ktoré síce niektoré javy zdôvodňujú ale kapitola mala obsahovať iba výsledky, resp. diskusiu. Prekvapuje zistenie o nechuti učiteľov pracovať s pohybovo neúspešnými žiakmi a ich negatívnom hodnotení uvedených žiakov. Z hľadiska pohybovej výkonnosti pozorujeme Gausovo rozdelenie teda aj primeraný počet podpriemerných výkonov. Chýba detailnejšie zdôvodnenie väčšieho počtu podpriemerných a výrazne podpriemerných výkonov v skoku do diaľky z miesta, v predklone v sede s dosahovaním a v testovaní rovnovážnej polohy. Čím si autor vysvetľuje viac pohybovo neúspešných detí v malom meste? Zaujímavé je individuálne hodnotenie pohybovo neúspešných žiakov a žiačok z pohľadu BMI, školského prospechu, či počtu vymeškaných hodín, ktoré však neprineslo jednoznačné kritérium, ktoré by naznačovalo ich pohybovú neúspešnosť. Prínosné je porovnanie zastúpenia pohybových aktivít u pohybovo neúspešných detí a ich rovesníkov. Preferencia počítačových hier pred náročnejšími pohybovými aktivitami, nižšia frekvencia pohybových aktivít sa ukázali ako rozhodujúce pri pohybovej neúspešnosti detí. Vplyv rodiny na pohybovú neúspešnosť sa jednoznačne nepotvrdil. Podnetné sú postoje sledovaných detí k pohybovým aktivitám.

V diskusii sa autor vyjadruje predovšetkým k stanoveným vedeckým otázkam a k verifikovaniu hypotéz. Prekvapujúce je zníženie pohybovo neúspešných žiakov v druhej etape výskumu. Porovnáva vlastné zistenia s výsledkami predchádzajúcich výskumov. Žiadalo by sa jednoznačnejšie vyjadrenie potvrdenia, resp. nepotvrdenia hypotéz.

Záveru sú rozsiahle ako aj celá monografia. Autor konštatuje splnenie stanovených cieľov a systematicky uvádza zhrnutie výsledkov výskumu. Odporúčania pre prax sú dostatočne konkrétne, niektoré však celkom nevyplývajú z výsledkov. Sú podnetné pre školy, učiteľov, rodičov ako aj samotných žiakov.

Monografia je komplexným dielom, v ktorej sa autor podujal na ťažkú úlohu, ktorú sa mu podarilo splniť. Komplexnosť práce dotvárajú vecný a menný register ako aj zhrnutie v 9 jazykoch.

Po formálnej stránke je práca spracovaná na dobrej úrovni, výsledky sú prezentované tabuľkami a obrázkami. Celú prácu dopĺňajú prílohy, ktoré dávajú čitateľovi priestor na doplnenie niektorých informácií o realizovanom výskume.

Okrem hore uvedených, mám nasledovné poznámky:

menšie nedostatky v práci s literatúrou (napr. s. 93),
úvod sa nezvykne číslovať a potom je číslovanie ďalších kapitol posunuté,
doplniť strany v obsahu, ISBN, oponentov,
hypotézy by mali predchádzať úlohám,
v zhrnutí doplniť najdôležitejšie závery.

Záver

Na základe komplexného hodnotenia, napriek niektorým pripomienkam, prikláňam sa k pozitívnemu hodnoteniu, lebo vnímam monografiu ako komplexné dielo, ktoré rieši problematiku pohybovo neúspešných žiakov z pohľadu motorického, sociálneho, didaktického a praktického. **Podmienkou prijatia je doplnenie formálnych náležitostí, ktoré vyžaduje monografia. Predloženú monografiu PhDr. Aleša Kaplana, PhD., MBA s názvom „Pohybová neúspešnosť u žáku mladšieho školského veku“ odporúčam ako habilitačnú prácu.**

V Banskej Bystrici 2.7.2019